

Kraków, 20.10.2021 r.

Protokół z warsztatów planowania partycypacyjnego

Dotyczy: Zagospodarowanie Fortu nr 31 „Św. Benedykt” - konsultacje społeczne

Termin: 19.10.2021 r. godzina 17.00

Miejsce: Muzeum Podgórze, ul. Limanowskiego 51

Formuła: warsztaty planowania partycypacyjnego

Przebieg spotkania:

W dniu warsztatów do Muzeum Podgórze przybyło około 20 mieszkańców Krakowa oraz przedstawiciele Małopolskiego Stowarzyszenia Miłośników Historii RAWELIN i Stowarzyszenia PODGORZE.PL, a także Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa – Andrzej Kulig, przedstawiciele Rady i Zarządu Dzielnicy XIII Podgórze (Zastępca Przewodniczącego Rady i Zarządu – Mirosław Szczygieł, Jacek Młynarz), Zarządu Budynków Komunalnych w Krakowie (Marcin Paradyż – Zastępca Dyrektora ds. Technicznych, Justyna Góralczyk – Kierownik Referatu Lokali Służby Zdrowia i Fortów), Zarządu Zieleni Miejskiej w Krakowie (Łukasz Pawlik – Zastępca Dyrektora ds. Zieleni, Bożena Kotońska) oraz Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa (Mateusz Płoskonka – Zastępca Dyrektora). Obecna była również Aleksandra Latocha – przedstawicielka Fundacji Biuro Inicjatyw Społecznych, prowadząca i moderatorka warsztatów. Stawili się również eksperci i znawcy fortyfikacji, w osobach pracowników naukowych Politechniki Krakowskiej: dra inż. arch. Filipa Suchonia oraz dra inż. arch. Krzysztofa Wielgusa.

Spotkanie rozpoczęła Aleksandra Latocha, która powitała uczestników, przypomniała główne zasady współpracy oraz pomysły na fort, które pojawiły się podczas spotkania informacyjnego. Podsumowała je jako:

- wieża techniki,
- brama/wrota do Twierdzy,
- lapidarium,
- teatr szekspirowski (KTO),
- miejsce spotkań społeczności lokalnej,
- pracownio – galeria – miejsce artystyczne,
- żywe muzeum (Świnoujście).

Przedstawiła również plan warsztatów:

- Otwarcie spotkania, przypomnienie celu i zasad konsultacji oraz ustaleń ze spotkania informacyjnego,
- Prezentacja wyników ankiety,
- Prace warsztatowe nad ogólnymi założeniami zagospodarowania Fortu,
- Prace warsztatowe nad potencjalnymi funkcjonalnościami Fortu,
- Podsumowanie.

Następnie głos zabrał Zastępca Prezydenta Miasta Krakowa Andrzej Kulig, który podkreślił wartość głosu społeczności. Wyraził przekonanie, że Fort nr 31 „Św. Benedykt” zasługuje na świetny pomysł, aby służyć mieszkańcom. Zwrócił również uwagę na szczególne znaczenie Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, który stał się sojusznikiem w dbaniu o forty byłej Twierdzy Kraków. Wsparcie finansowe SKOZK jest niezwykle ważnym uzupełnieniem środków własnych Gminy Miejskiej Kraków w realizacji prac rewitalizacyjnych. Prezydent życzył uczestnikom warsztatów powodzenia.

W dalszej części Dyrektor Mateusz Płoskonka przedstawił wyniki ankiet. Prezentacja na ten temat dostępna będzie w raporcie pokonsultacyjnym. Dyrektor podsumował, że najmocniej wybrzmiały funkcje kulturalne i muzealne.

Następnie prowadząca Aleksandra Latocha zaprosiła obecnych do udziału w pierwszej części właściwych warsztatów. Przedstawiła zasady – praca w formule World Cafe w 4 grupach, nad 4 zagadnieniami:

- Co się powinno wydarzyć, byśmy mogli mówić o sukcesie ?
- Co się nie powinno wydarzyć, byśmy mogli mówić o sukcesie ?
- Co z tą zielenią ?
- Jak umożliwić relaks i rekreację ?

Prowadząca zaznaczyła, że każdy z uczestników może wpisać każdy pomysł, grupy nie muszą dochodzić do konsensusu. Obecni przystąpili do pracy, której wyniki przedstawione są poniżej (oprac. A. Latocha):

WYTYCZNE DO ZAGOSPODAROWANIA FORTU

CO SIĘ POWINNO WYDARZYĆ BYŚMY MOGLI MÓWIĆ O SUKCESIE?

- Fort pozostaje własnością publiczną.
- Zabytek zabezpieczony, w dobrym stanie .
- Pełni funkcje publiczne/ społeczne/ kulturalne, „żyje”.
- Jest odwiedzany, udostępniony.
- Konsensus społeczny co do funkcji obiektu.
- Znalezienie publicznego lidera (instytucja) opiekującego się zabytkiem i łączącego ustalone funkcje.
- Ciągła komunikacja miasto-mieszkańcy na temat fortu i następujących zmian.
- Znalezienie funduszy.
- Przemyślane prace, zrealizowanie wytycznych konserwatora.
- Fort traktowany jako element zespołu historyczno-krajobrazowego twierdzy Kraków.
- Remont konserwatorski (z zachowaniem charakteru, struktury, kontekstu krajobrazowego fortu).
- Promocja obiektu jako wartości kulturowej o znaczeniu europejskim.
- Stworzenie stabilnego systemu finansowania, utrzymania i właściwego rozwoju funkcji obiektu i otoczenia.
- Stworzenie sposobu użytkowania fortu bezpiecznego dla mieszkańców Podgórze i dla obiektu.

Wszystkie wymienione aspekty spotkały się z aprobatą przytłaczającej większości uczestników spotkań. W tej perspektywie możemy więc mówić o osiągnięciu konsensusu.

CO SIĘ NIE POWINNO WYDARZYĆ BYŚMY MOGŁY MÓWIĆ O SUKCESIE?

- Nie może powstać przeciążenie funkcjonalne obiektu i terenu. (+)
- Nie może nastąpić wygenerowanie nowego i dodatkowego ruchu drogowego w obrębie wzgórza Lasoty. (+)
- Nie powinien powstać dodatkowy parking (ani naziemny ani podziemny). (+)
- Obiekt nie może zatracić swojej tożsamości i autentyczności. (+)
- Nie powinna być wybrana funkcja wymagająca dużych zmian w kubaturze (do dyskusji, co oznacza „duża zmiana w kubaturze”).
- Nie przekraczać chłonności adaptacyjnej obiektu. (+)
- Nie może zostać przerwane ewolucyjne, kontynuacyjne traktowanie zieleni. (-, pytanie co oznacza ewolucyjne, kontynuacyjne)
- Nie powinno nastąpić zubożenie, porzucenie, zapomnienie obiektu. (+!)
- Nie powinno się sprzedawać i komercjalizować obiektu. (+!)
- Nie powinna nastąpić „disneylandyzacja” obiektu. (+!)

Od podpunktów wymienione zostały główne argumenty. W nawiasach zanotowano uwagi i pytanie innych grup warsztatowych. Minus oznacza brak poparcia dla argumentu, plus poparcie dla argumentu, plus z wykrzyknikiem – entuzjastyczne poparcie dla argumentu.

WYTYCZNE DO TEMATU ZIELENI ORAZ FUKCJI REKREACYJNO-GASTRONOMICZNEJ

CO Z TĄ ZIELENIĄ?

- Zrobić inwentaryzację i projekt gospodarczy.
- Uściślić, o której zieleni mówimy, o jakiej działce mówimy. (!)
- Wykonać studium historyczno-kompozycyjne układu zieleni. (+)
- Zieleń pozostawiona powinna być utrzymywana. (+, TAK)
- Zieleń powinna być utrzymywana wg standardów przyjętych dla całego zespołu zieleni fortecznej Twierdzy Kraków (stworzyć standard dla całej twierdzy).
- Nie wycinać starych drzew (przed jedną grupę przekreślone, przez inną dopisane 3xTAK! oraz hasło „nie wycinać”).
- Stworzyć osie widokowe. (+)
- Ograniczenie wycinki do gałęzi, które stwarzają zagrożenie.
- Zachować krajobraz warowny.
- Zrobić osie widokowe.
- Kosić.

Od podpunktów wymienione zostały główne argumenty. W nawiasach zanotowano uwagi i pytanie innych grup warsztatowych. Minus oznacza brak poparcia dla argumentu, plus poparcie dla argumentu, plus z wykrzyknikiem – entuzjastyczne poparcie dla argumentu.

JAK ODPOWIEDZIEĆ NA POTRZEBY RELAKSU I REKREACJI?

1. Kawiarnia na tarasie. (+ TAK)
Wady: ograniczony czas otwarcia (sezonowość, biznes, opłacalność), infrastruktura, sanepid, pozwolenia
Zalety: widokowa kawiarnia, miejsce spotkań dla mieszkańców, klimatyczność miejsca
2. Kawiarnia mobilna. (- TAK)
Wady: ingerencja w otoczenie budynku
Zalety: brak wad z pkt 1

Dopisek do pkt 1 i 2: ogólna wada – istnienie kawiarni doprowadzi do bardzo dużego wzmożenia ruchu związanego z obsługą (śmieci, toalety, zaopatrzenie) = obawy mieszkańców

3. Fort jako miejsce relaksu: fitness, joga itp. (TAK)
4. Taras widokowy ogólnodostępny bez dodatkowej funkcjonalności.
5. Żywe muzeum, aktywne uczestnictwo.
6. Udostępnienie terenu wokół na imprezy np. plenerowe.
7. Podział na strefy.
8. Parter bardziej dostępny dla szerszej publiczności, piętra bardziej zamknięte.

Od podpunktów wymienione zostały główne argumenty. W nawiasach zanotowano uwagi i pytanie innych grup warsztatowych. Minus oznacza brak poparcia dla argumentu, plus poparcie dla argumentu, plus z wykrzyknikiem – entuzjastyczne poparcie dla argumentu.

Po przedstawieniu wyników pracy grup została przeprowadzona krótka dyskusja. Kwestia zieleni była obszarem, w którym jest najwięcej znaków zapytania i najmniej danych.

Po krótkiej przerwie prowadząca Aleksandra Latocha zaprosiła obecnych do uczestnictwa w drugiej części warsztatów, odnoszącej się do analizy możliwych funkcji dla Fortu nr 31 „Św. Benedykt”. Przedstawiła zasady – praca w czterech podgrupach do wyboru:

- funkcja muzealno-historyczna,
- funkcja kulturalno-artystyczna,
- funkcja społeczno-sąsiedzka,
- połączenia (dyskusja nad możliwymi łączeniami różnych funkcji).

Uczestnicy przystąpili do pracy, której wyniki przedstawione są poniżej (oprac. A. Latocha):

ANALIZA +/- POTENCJALNYCH FUNKCJI FORTU

FUNKCJA MUZEALNO-HISTORYCZNA	
„+” Mocne strony, zalety, szanse	„-” Ryzyka, ograniczenia, wątpliwości
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mała ingerencja w zabytek (lapidarium, punkt startowy do projektu „wieża techniki”) ▪ Funkcja edukacyjna (zwiedzanie, spotkania, „żywe muzeum”) ▪ Lapidarium jako sposób ekspozycji nowoczesnej i odpowiadającej współczesnym potrzebom (eksploracja, kontakt z rzeczywistością) ▪ Możliwość właściwego połączenia z historycznym otoczeniem (półbastion VIII, relikty po Flak) ▪ Możliwość wyeksponowania funkcji historycznej ▪ Możliwość połączenia z obecnymi lub przyszłymi szlakami tematycznymi np. zabytki techniki, twierdzy Kraków, architektury ▪ Promocja poza dzielnicę i Kraków ▪ Uwydatnienie ważności zabytku 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża ingerencja w zabytek w przypadku klasycznego muzeum ▪ Pokusa ograniczenia dostępności i ilości osób odwiedzających ▪ Duża potrzeba dofinansowania, małe przychody ▪ Ograniczenie innych możliwości obiektu (zwłaszcza dla lokalnej społeczności)

FUNKCJA KULTURALNO ARTYSTYCZNA	
„+” Mocne strony, zalety, szanse	„-” Ryzyka, ograniczenia, wątpliwości
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Malownicze, ekspresyjne wnętrza ▪ Szansa na ekspozycje określonych artefaktów i dzieł sztuki ▪ Miejsce kluczowe w krajobrazie Podgórze – czytelność i koncentracja zainteresowania publiczności ▪ Charakterystyczna forma obiektu stanowiąca markę kulturową jako czytelny znak wydarzeń, „logo” ułatwiające rozpoznawalność miejsca kultury ▪ Charakter wnętrza generujących funkcje scenografii – czyli możliwość przedstawień z minimalną ilością publiczności bądź jedynie transmitowanych (streaming) ▪ Możliwość eksponowania specyfiki kultury i cywilizacji XIX w ▪ Możliwość mappingu z udostępnieniem elementów panoram historycznych ▪ Podatność do organizacji eventów bez konieczności „ciężkiej adaptacji” 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Funkcje wymagające technologii (rampy, koncerty, nagłośnienie, ciężki sprzęt) ▪ Uciążliwość dla otoczenia i mieszkańców ▪ Masowość ▪ Niebezpieczeństwo zmiany (zatarcia tożsamości zabytku) ▪ Niebezpieczeństwo dyktatu warunków ekspozycji wrażliwych dzieł sztuki i artefaktów ▪ Niebezpieczeństwo przeciążenia funkcjami przy niektórych rodzajach wydarzeń kulturalnych

FUNKCJA SPOŁECZNO -SĄSIEDZKA	
„+” Mocne strony, zalety, szanse	„-” Ryzyka, ograniczenia, wątpliwości
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywizacja, integracja społeczności ▪ Zielony obszar – unikat w mieście ▪ Łącznik ludzi z pasją (militariów, architektury, techniki fortecznej) ▪ Duża dostępność – egalitarność ▪ Niskie koszty ▪ Przestrzeń do swobodnych spotkań ▪ Wzmocnienie tożsamości lokalnej i miejsce oddolnej edukacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powielenie istniejącej funkcjonalności/ instytucji ▪ Odpowiedzialność za obiekt

POŁĄCZENIA (spis pomysłów, założeń oraz pytań dotyczący łączenia poszczególnych funkcji w formie)
<ul style="list-style-type: none"> • <u>Wyeksponowanie funkcji historycznej – zabytkowej – muzeum</u> • Galeria sztuki (cykliczne czy stałe?) • Pracownie-galerie artystyczne (biznes czy misja?) • Mix funkcji z uwzględnieniem podziału na piętra • Funkcje społeczne: spotkania lokalnej społeczności (stałe czy cykliczne?) • Mobilna, sezonowa funkcja gastronomiczna • Teatr elżbietański (duża ingerencja w strukturę zabytku) • Kameralne imprezy kulturalne (jako alternatywa/ przeciwwaga do powyższego) • Multimedialne prezentacje, mapping • Żywe muzeum pozwalające się uczyć w żółdaka • Punkt widokowy z opisem tego, co widać

Po ok. 30 minutach pracy warsztatowej każda z grup zaprezentowała obecnym wyniki swojej pracy. Rozpoczęła się dyskusja, w trakcie której zwrócono uwagę m.in. na kwestię wilgoci w obiekcie, która mogłaby zagrażać eksponatom w przypadku wyboru funkcji muzealno-historycznej. Przedstawiciel Małopolskiego Stowarzyszenia Miłośników Historii RAWELIN wyjaśnił zgromadzonym pomysł stworzenia w obiekcie lapidarium. Polegać miałyby to na wydzieleniu części pomieszczeń celem gromadzenia i eksponowania różnych relikwów związanych z Twierdzą Kraków, które zostały wykopane przy okazji budowy dróg. W odpowiedzi na ten pomysł pojawił się argument, że taki rodzaj muzeum można stworzyć w każdym innym miejscu, natomiast Fort nr 31 „Św. Benedykt” jest obiektem tak wyjątkowym, że to do niego jako najważniejszego eksponatu powinny być ewentualnie dobrane i dopasowane inne. Uczestnicy zgodzili się natomiast, że w obiekcie powinny być łączone różne funkcje, z wyeksponowaniem funkcji historyczno-zabytkowej (muzeum).

Podsumowując wyniki pracy i przeprowadzone dyskusje podkreślono, że wypracowane zostały wytyczne, rekomendacje i warunki do następnego etapu, jakim będzie przygotowanie programu funkcjonalno-użytkowego, pewnego rodzaju zapalnika procesu inwestycyjnego.

Na koniec głos zabrał Dyrektor Marcin Paradyż, który podziękował uczestnikom za obecność i włożoną pracę.

W trakcie warsztatów jeden z uczestników przedstawił obecnym swoją ideę zagospodarowania Fortu, którą określił jako Multi Tower – Kultura, Sztuka, Technika, Nauka, Spotkania. Kopia koncepcji znajduje się w raporcie pokonsultacyjnym.

Około godziny 19:30 spotkanie zostało zakończone.

Dokumentacja fotograficzna:

